PROŽIJ DEŇ JAKO

FOSILIE, OHEŇ či PLÍSEŇ

FANTASTICKÉ OBJEVY, KTERÉ ZMĚNILY SVĚT

MIKE BARFIELD A JESS BRADLEYOVÁ

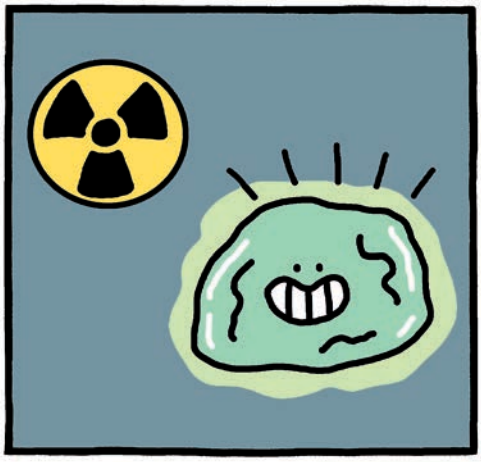

NÁVRH OBÁLKY ANGIE ALLISONOVÁ A DERRIAN BRADDEROVÁ
GRAFICKÁ ÚPRAVA DERRIAN BRADDEROVÁ

ODBORNÉ KONZULTANTKY DAMARA STRONGOVÁ A EMMA MARRIOTOVÁ,
SE ZVLÁŠTNÍM PODĚKOVÁNÍM PRO IMOGEN CURRELL-WILLIAMSOVOU
A BRYONY DAVIESOVOU

VĚNOVÁNO PHILOVI, KTERÝ MI POMOHL PŘIJÍT NA TO, JAK BÝT VTIPNÝ, A PHILIPPĚ,
KTERÁ PRO MĚ OBJEVILA NOVÝ ZPŮSOB, JAK TO DĚLAT. (MB)
PRO KLUKY, MARKA A JAMESE – ONI VĚDÍ PROČ. (JB)

Z anglického originálu *A day in the life of fossils, fire and other fantastic finds*,
vydaného nakladatelstvím Buster Books v roce 2025,
přeložil Jakub Rozehnal
© Buster Books, 2025
Translation © Jakub Rozehnal, 2026
Czech edition © Nakladatelství Slovart, s. r. o., Praha, 2026
Odpovědný redaktor Petr Somogyi
Editorka Jana Steinerová
Jazyková korektura Tereza Filinová
Sazba LAYOUT, s. r. o., Bratislava
Tisk Finidr, s r. o., Český Těšín

První české vydání

Všechna práva vyhrazena. Bez písemného povolení vlastníka práv není
povoleno publikaci ani žádnou její část použít pro reprodukování, ukládání
v rešeršním systému nebo šířit jakýmikoliv prostředky, ať již elektronicky,
mechanicky, kopírováním, nahráváním nebo jinak.

Cena uvedená na obálce je nezávazným doporučením pro konečné prodejce.
Nakladatelství Slovart, s. r. o., Oderská 333/5, 196 03 Praha 9 – Čakovice,
info@slovart.cz

10 9 8 7 6 5 4 3 2 1
ISBN 978-80-276-1426-4
www.slovart.cz

PROŽIJ DEN JAKO

FOSILIE, OHEŇ či PLÍSEŇ

TEXT MIKE BARFIELD
ILUSTRACE JESS BRADLEYOVÁ

slovart

FANTASTICKÉ OBJEVY, KTERÉ ZMĚNILY SVĚT

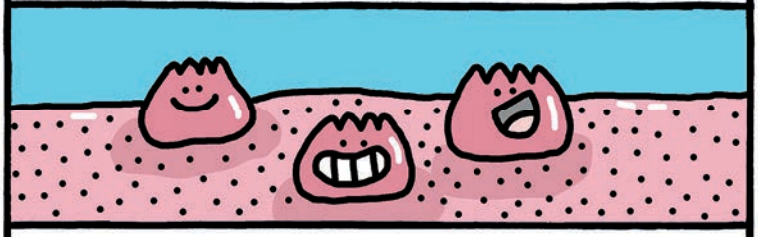
OBSAH

ÚVOD 6

VĚDA A MEDICÍNA 7

Výbušnina! 8
Bacil 9
Chuť 10
Prvek 11
Lovec prvků 12
Mrtvola 14
Podivné léky 15
Lovkyně komet 16

Vesmírný dalekohled 18
Polární průzkumník 19
Koruna 20
Vítr 21
Nic čili nula 22
Toaletní papír 23
Rozbíječ atomů 24
Malé věci mají velký význam 25
Zápisník 26
Sklenice mléka 28
Dáme si písmeno 29
Svíčka 30
Balonek 31
Příběh plný prvků 32
Dojička 34
Sebeobrana 36

LIDÉ A MÍSTA 37

Mladý faraon 38
Nádherné věci! 39
Oheň 40
Tváří v tvář 41
Osídlení světa 42
Objevitel 44
Mrtvý král 45
Kontinent 46
Obr 48
Okurka 49
Piltdownský člověk 50
Loď duchů 51
Slavné vraky 52
Tažný pes 54
Vlajka 56

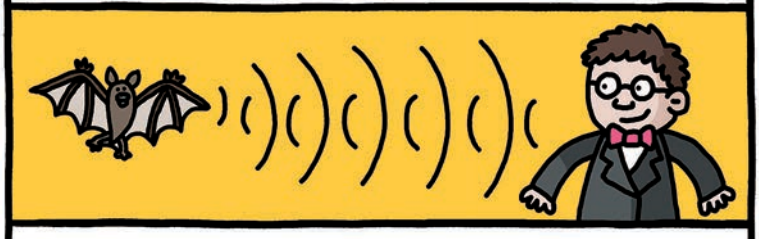

Hádka 57
Zeď 58
Kuk na Maču Pikču 59
Ztracená města 60

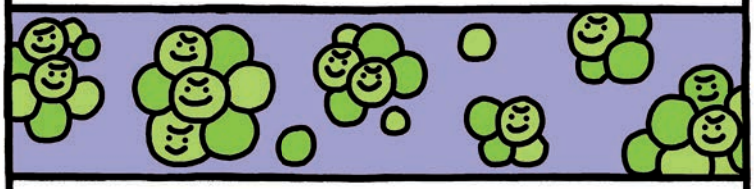
Ledový muž 62
Velké proměny 63
Šerpa 64
Papuchalk 66

SVĚT PŘÍRODY 67

Chobotnice 68
Akvaristka 69
Mikrozvířátka 70
Zvětši to! 71
Lovkyně hmyzu 72
Virus 74
Fosilie 75
Lovkyně fosilií 76
Zub 78
Skládačka 79

Tři lebky 80
Obří fosilie 82
Lovec zvířat 84
Dopis 86
Tučňák 87
Lovkyně rostlin 88
Skleník 90
Génius 91
Vánoční dárek 92
Stále mezi námi 93
Dvojitá šroubovice 94
Filmová hvězda 96
Řídíme se zvukem 97
Rostlina sója 98

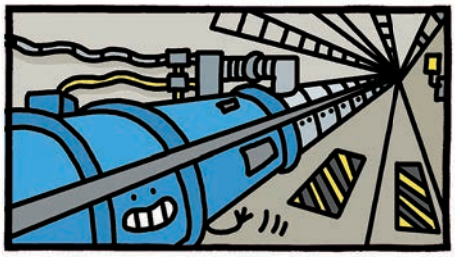
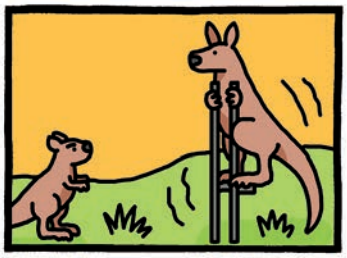
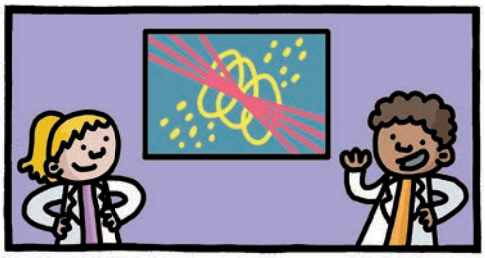

Monarcha 99
Šimpanz 100
Skleněná žába 102
Amazonské objevy 103
Vlaštovka 104

JEJDA!
NEHODY SE STÁVAJÍ! 105

Mozaika 106
Pohřbené poklady 107
Ovce 108
Zvířecí magnetismus 109
Plíseň 110
Robot 112
Psí šampioni 113
Hlava 114
Fotografie 115
Šťastné náhody 116
Uhlí 118
Komár 119
Jablko 120

SLOVNÍČEK 121
REJSTŘÍK 126
O MIKOVI A JESS 127

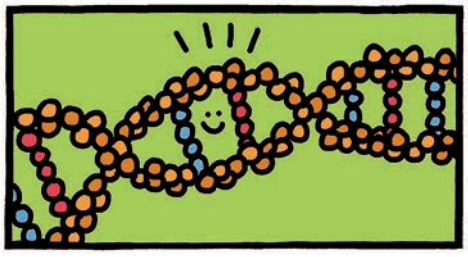
ÚVOD

Gratulujeme! Tohle je kniha o fantastických objevech – a ty jsi právě na jejím začátku! My lidé jsme od přírody zvědaví a na následujících stránkách tě čekají překvapivé příběhy o tom, jak došlo k nejrůznějším objevům – od miniaturních mikrobů přes dinosaury a mrtvé krále až po vesmírné objekty velké jako planeta!

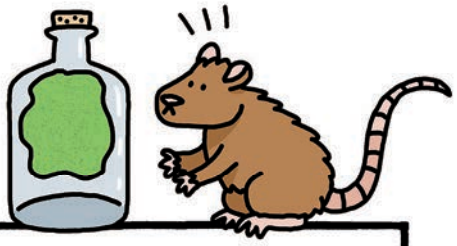
Najdeš tu komiksy **Prožij den jako...**, které zábavně představují slavné objevy, stránky **Pohled zblízka** nabité dalšími fakty, **Tajné deníky** s informacemi přímo od objevitelů a na závěr i **slovníček**, kde jsou vysvětlena různá nová slova, na něž při čtení narazíš.

Kniha je rozdělená do čtyř částí: **Věda a medicína**, **Lidé a místa**, **Svět přírody** a **Jejda! Nehody se stávají!** Brzy ale zjistíš, že můžeš začít číst kdekoliv a že se při tom budeš bavit i učit.

Tak honem, je čas vyplout na velkou objevitelskou výpravu! Nechceš přece promarnit celý den!

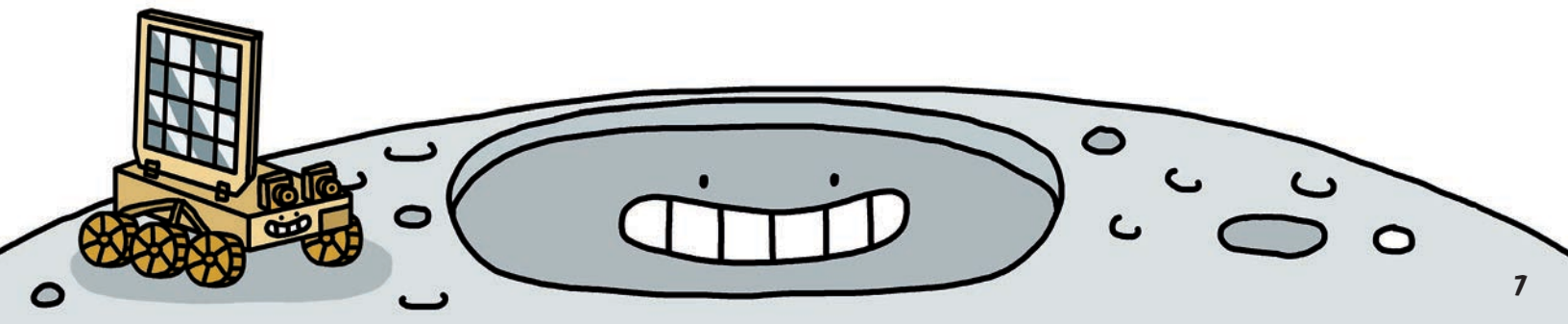

VĚDA A MEDICÍNA

Lidem byla od přírody dána potřeba poznávat svět. Někteří z nás se nemůžou dočkat, až se dozvědí, co bude k obědu nebo co poběží v televizi. Ale mnozí jiní – třeba vědci a lékaři – si kladou mnohem hlubší otázky týkající se světa kolem nás.

Tato část představuje odvážné badatele a některé z jejich nejslavnějších objevů. A jak uvidíš hned na další straně, všechno to začíná opravdu pořádnou ránou!

PROŽIJ DEN JAKO...

VÝBUŠNINA!

Ahoj! Vítej ve starověké Číně! Teď se nacházíme v 10. století.

Jsem miska, která patří tomuto alchymistovi (to je něco jako vědec). Jeho jméno si bohužel už nikdo nepamatuje...

Uvnitř misky (tedy ve mně) je prášková směs tří chemikálií...

Žlutá síra...

Šedé dřevěné uhlí...

A bílé krystalky ledku...

Pochopitelně. Ledek se získá tak, že se hovínko a čůránky zahrabou a čeká se, až se na povrchu objeví bílé krystalky.

Alchymisté hledají látku, která by je udržela věčně naživu.

Už vědí, že síra, dřevěné uhlí a ledek dohromady vytvoří rychle hořící „ohnivý lék".

Vojáci ho dokonce používají v „ohnivých šípech" – ve střelách s připevněnými hořícími raketami.

Jenže alchymista se právě snaží zjistit, co se stane, když do směsi přidá víc ledku...

... a pak ji zapálí.

No, jistě tedy neobjevil způsob, jak žít věčně.

Ale objevil výbušný střelný prach. Jeho vynález doslova otřásl světem!

PROŽIJ DEN JAKO...

BACIL

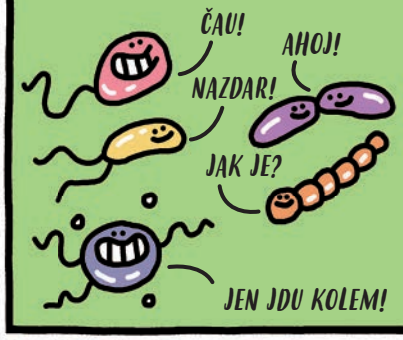
Ahojky! Jsme mikrobi.

Také se nám říká bacily.

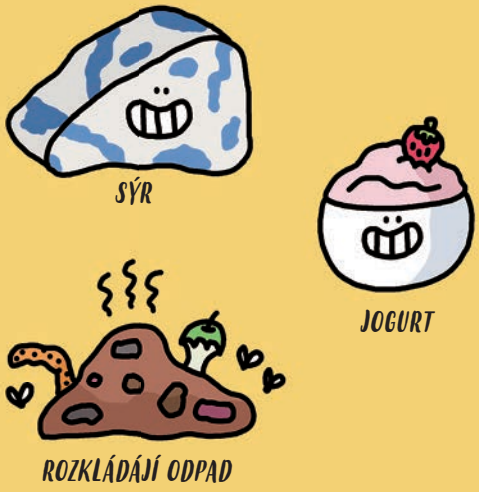
Jsme mrňaví, a proto nás nevidíš.

A proto lidé dříve ani netušili, že existujeme.

Takhle vypadáme, když nás tisíckrát zvětšíš.

Někteří mikrobi dělají dobré věci...

Jiní dělají ne tak dobré věci...

Než nás lidé objevili, mysleli si, že nemoci způsobuje „špatný vzduch".

SMRAD!

Chytrého italského lékaře Girolama Fracastora už v roce 1546 napadlo, že je to jinak...

Bohužel se jeho myšlenka, na rozdíl od opravdových bacilů, rozšířila až za 300 let.

Ignác začal po lékařích vyžadovat, aby si před vyšetřováním pacientů umyli ruce v roztoku, který zabíjí bacily.

Díky tomu onemocnělo a zemřelo mnohem méně pacientů.

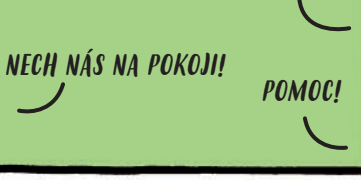
Ale protože nedokázal vysvětlit, proč to funguje, šéfové ho z nemocnice vyhodili.

Dnes je Ignác v Maďarsku oslavován jako hrdina.

My, mikrobi, ho ovšem zrovna moc nemusíme!

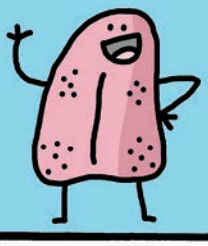

A TEĎ SI UMYJ RUCE!

PROŽIJ DEN JAKO...

CHUŤ

Nazdar! Jsem lidský jazyk a přišel jsem si popovídat o tom, co mám společného s chutí.

Můžu dělat trochu nechutné věci...

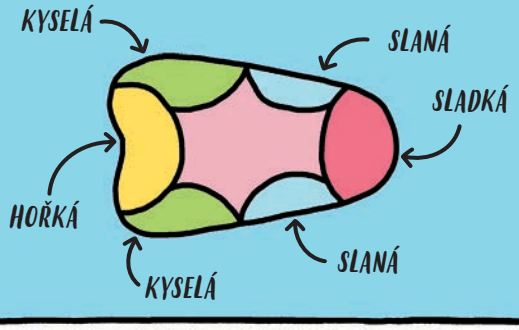
A také mohu posloužit, když máš něco chutného.

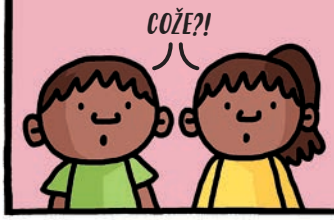
Tyto čtyři chutě jsou známé po celém světě.

Vědci mě kdysi rozdělili na oblasti, které prý reagují na různé chutě...

No, možná to pro ně bude hořká pilulka, ale byl to omyl!

Na povrchu mám tisíce zvláštních čidel, kterým se říká chuťové pohárky, a každý umí rozpoznat všechny čtyři chutě.

V roce 1908 ale japonský chemik Kikunae Ikeda objevil pátou chuť, díky vývaru z ryb a mořských řas.

Zjistil, že jazyk dokáže rozpoznat i lahodnou chuť... Ale jak ji pojmenovat?

Vymyslel slovo „umami“, které označuje výbornou, „mňamózní“ chuť.

Vědci si ale dali načas, než jeho objev uznali. Psal se rok 1985.

Dnes vědci tuší, že jazyk rozpozná i další chutě – třeba tučnou, štiplavou a kovovou.

PROŽIJ DEN JAKO...

PRVEK

Ahoj. Jsem Hennig Brand, německý alchymista* ze 17. století.

* VIZ S. 8.

Místo věčného života hledám „kámen mudrců“, který mění obyčejné kovy jako železo a olovo ve zlato.

Možná to zní trochu bláznivě, ale klíčem ke kameni mudrců by mohla být lidská moč.

Celé dny jsem vařil nad kahanem moč a pozoroval, co se stane.

Jednoho dne – byl rok 1669 – se uvolnily výpary, které po ochlazení vytvořily na stěnách bílý povlak. A ten svítil ve tmě.

Brzy jsem to zjistil. Jakmile se látka dostala na vzduch, vzplála!

Objevil jsem první chemický prvek, který se v přírodě nevyskytuje v ryzí podobě, na rozdíl od těchto dvanácti...

Prvek je chemická látka v nejčistší a nejjednodušší podobě, tvořená jen atomy jednoho druhu. Dodnes jsme objevili a pojmenovali 118 různých prvků.

Protože tento prvek svítil, nazval jsem ho „fosfor“ (tedy „světlonoš“), podle řeckého jména pro Jitřenku.

Protože byl jedovatý a nebezpečný, a navíc to byl třináctý objevený prvek, někteří mu také říkali...

Tajný deník

LOVCE PRVKŮ

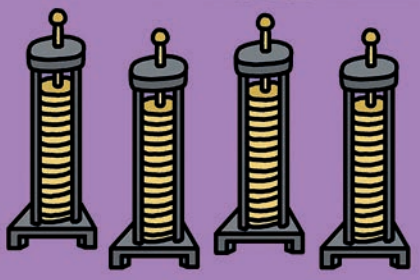
Úryvky z deníku Humphryho Davyho, anglického chemika, který působil v Londýně na počátku 19. století.

JÁ NA VRCHOLU SLÁVY

POČÁTEK ROKU 1807

Pořídil jsem si do laboratoře další Voltovy sloupy. Jsou to baterie na výrobu elektřiny, které vynalezl Ital Alessandro Volta. Když jich spojím dohromady stovky, doufám, že vytvořím elektrický proud, který bude dost silný na to, aby vyvolal nové a neobvyklé chemické reakce!

SLOUPOŘADÍ VOLTOVÝCH SLOUPŮ

DRAMATICKÝ DRASLÍK

JARO 1807

Úspěch! Včera jsem pustil elektřinu skrz žhavou roztavenou potaš – to je sůl získaná louhováním popela – a na povrchu se objevily šedé kapičky tekutého kovu. Je to nový prvek, který jsem pojmenoval draslík. Je ovšem velice nebezpečný, protože prudce reaguje s vodou. Jejda!

JARO 1807, NEDLOUHO POTÉ

Při podobném pokusu, ale s chemikálií zvanou žíravá soda, vznikly další šedé kapičky. Tentokrát šlo o nový kovový prvek, kterému říkám sodík. Když se dostane do kontaktu s vodou, vybuchuje, což jsem předvedl nadšenému publiku. Objevím ještě další prvky?

JÁ JAKO GIGAGÉNIUS